

670.

Lettre du prince d'Orange aux quatre Membres
de Flandre.

Il déclare que les désordres survenus à Gand l'ont d'autant plus contristé, qu'ils font perdre l'espoir de voir les troupes Wallonnes se retirer de la Flandre, comme Montigny l'avait promis à l'archiduc le 10 mars. Les excès des Gantois renverseront ce projet, et aigriront non seulement les soldats Wallons, mais toutes les provinces de langue française. Le prince d'Orange ne prévoit plus qu'une desolante séparation des provinces, une guerre civile et la ruine du pays. Le seul remède à cet état de choses, serait que les quatre Membres de Flandre déclarent aux provinces qu'ils regrettent ce qui est arrivé et qu'ils punissent les coupables.

11 mars 1579.

Edele, eernfeste, eerzaeme, wyze, discrete, hoichgheleerde, lieve, byzondere, wy hebben zoo uuyt uwe brieven als uuyt mondelynghe verhael des jegenwoordighe brynghers verstaen de zwaricheden, desordren ende inconvenienten nu onlancx aldaer voorghevallen, welcke ons dies te meer hebben bedrouft omme dat wy verhopten de zaken naer langhen ende verdrytelicken aerbeyt ende moyte daer toe ghebracht t'hebben, dat de Walen uuyt Vlaenderen zouden hebben vertrocken, naervolghende t'verclaeren des heeren van Montigny, welcken als ghister an Zyne Alteze ghecommen es, dat, niet jeghenstaende dat men hem noch gheene ghenoechzaemeghe vuldoenynghe ende vernoughen ghegheven hadde, zoo was hy nochtans ghereet ende vulveerdich met eeneghen hoop der crychslieden die hy aldaer in Vlaenderen hadde, herrewaerts te commen tot bystand ende assistentie der generaele zaecken, ende woude, omme Zyne Hoocheyt alleghehoorzaemheyt te bewyzen, ten aldereersten vertrecken, up hope dat men hem daer naer zoude vuldoen in zynen heysch ende begheerte. Hetwelck nu duer deze nieuwicheyt schynt ganselick omme gestooten zal wezen, ende niet alleene den wael-schen crychslieden, maar alle de provincien der wael-sche sprake, mitsgaders noch vele andere die ons wel gheneycht ende met verbantensse waeren toeghedaen,

zal in zulcker voughen altereren ende verbitteren, dat wy hier uuyt anders niet en zyen waerschynelick te moghen ontstaen dan eene beclaghelicke schuerynghe ende splytinghe der provincien ende eene jammerlicke bloetsturtynghe ende inlantsche cryghe, met eene gheheele verwarringhe ende confusie van alle dynghen ende grondelicke verwoestinghen onzes aerme ende bedructen vaderslandts. Want zoe wel wy ghenouch bekennen dat d'inzetenen des landts ende graefschepe van Vlaenderen groote oorzaecke hebben omme tvertrecken der ghealtereerde walsche soldaten te voorderen ende in alle neersticheyt te verzoucken, ja oock huer grootelicx te beclaghen over de gheduereghe verdruckynghen ende overdadeghe moetwil der zelve, mitswelcken den voorgenoemden inghezetenen ghenouch benomen werden die nootzakelicke leefstochten ende middelen daermede zy haer met wyf ende kinderen moeten erneeren, nochtans, zoo verre est dat by deze nieuwe voorghevallene zwaricheden ende desordren moghen bekennen voor een bequaeme remedie ende hulpmiddele der voorghemelder schade, dat zy ter contrarie zullen veroorzaecken een groote toenemynghe der zelve, in zulcker voughen dat, zoo verre daer in niet en werde met goede middelen voorzien, niet anders staet daer uuyt te verwachten dan eene gheheele ruyne ende verderf der landen, derwylen het niet anders en es dan effen als oft een patient uuyt onverduldicheyt woude de plaesteren zyner wonden als een verwoet mensche affrucken ende, in stede van die te laten heylen hem zelve noch daer en boven met een mes int herte steken, zouckende vercoelynghe zyner smerten in zyn uuyterste verderf ende onderghanck, want wy uuyt dit remedie niet anders en connen voor ooghen zyen dan een desperaete onwederbrynghelicke confusie, verwarrynghe ende verwoestynghes des gheheele vaderlants ende inzonderheit des graefschepe van Vlaenderen.

Omme innewelcken te remedieren, wy niet en weten in desen jeghenwoordeghen tyt te verzinnen dan dat ghylieder met der daet te kennen gheeft dat alzulcx jeghens u wille ende danck gheschyet zy, ende dat ghy verstaet ende begheert Ul. vast ende onverbreke-

licke te houden an tguene dat met groote moyte ende zwaricheyt an beyde zyde tot ghemeene ruste ende vredemakynghē gheraempt ende besloten es gheweest, ende tzelve ten alder eersten an alle naestghezeten provincien ende steden met brieven te kennen ghevende, verclaert dat tguene daer jegen ghebuert es hul. leet zy, begheerende dat zy heml. daeromme niet en pooghen t'attenteren jeghens de ghemeene vrede ende unie, ende met eenen oock tzelve dadelick bewyst nemende een goede informatie over tguene datter gheschyet es ende stellende in bewaerder hand deghuene die tzelve beroc̄t ende besteken hebben, omme naemals met hun te handelen alzōo het naer rechte tot ghemeene ruste ende welvaeren des lants bevonden zal werden te behooren, twelcke doende ende voorts Ul. pooghende te blyven inde unie der generaliteit, ende de zelve dadelick helpende jeghens den ghemeenē vyant zonder alleenlick up het particulier van Vlaendren te willen de ooghen werpen, schynt dat men, met Godes hulpe, noch zoude middelen cunnen vynden om, niet alleene de Walen uuyt Vlaenderen te cryghen, maer oock om alle dingen wederomme up den voet der vrede ende vereenynghe te moghen bryngghen; daer ter contrarie in ghevalle zulcx niet en gheschyet, niet alleene alle hope vande Walen te doen vertrecken zal ghanselick benomen werden, maer oock de zaken alzōo gheschapen zyn dat de zelve onghelyck vele meerder anhangs cryghende, ende het lant in eene tweespaltynghē ende schuerynghe ghebracht wezende, den ghemeenē vyanden oorzaecke van triompheren zal werden ghegheven, ende ons aerre verdruckte vaderlant duer een gruwelick bloetbat ten lasten uuyt groote debiliteyt ende onmacht in een eeuweghe slavernye moeten vallen, twelcke alzōo wy gheerne verhout zaghen, bidden wy Ul. dat ghy wilt, alle particuliere ghezintheden bezyden stellende, met goeden ende ryphen rade ende met een vretsaem ghemoet de zake, alzōo voorzeyt es, helpen weder te rechte te bryngghen. Daerom zullen wy in al tguene ons moghelick zal zyn, alzōo oock in alle andere dyngghen die tot der lande ruste ende welvaert ende in zonderheyt tot voorspoet ende prosperiteyt der graefschap van Vlaenderen zullen

moghen dienen, by te staene ende te helpen van ghanser herten altyts willich ende bereet zyn. Dat kenne God almachtig die Ul..... edele, eernfeste, eerzaeme, wyze, discrete, hoogheleerde, lieve, byzondere, bewaere in ghezondheit.

Uuyt Antwerpen den xi^{en} Maerte xv^cLXXIX.

Die prince van Orenge, grave van Nassau, lieutenant generael van Zyne Hoocheyt. *Ende onderstont gheschreven* : Ul. E. zeer goede vrient om u te dienen.

GUILL. DE NASSAU.

Den edelen, eernfesten, eerzaemen, wyzen, discreten, hoogheleerden, onze lieve buzondere vande vier Leden slants van Vlaenderen.

Br. Lettres et actes. *Copie.*